

LLETRES DEL FRONT

Del nostre corresposal especial Andreu Fusté

VII

He visitat el Castell de Malatesta, abans Loreto. El company Serres, que diàriament visita totes les avançades, m'ha facilitat aquesta visita. Acompanyat d'ells, dels companys Ter i «Sabre» i d'un company italià anomenat Zanotti, ferm lluitador i intel·ligent, ens hem traslladat, del nostre front d'Almudèvar a les mateixes portes d'Osca.

Som, doncs, al Castell de Malatesta. És un castell grandíol, una ex-església. Per les parets es veuen deixalles encara, dels altars. La descripció d'aquest castell va fer-la ja a les planes de LA GRALLA el company Amadeu Oliveres. Això em relleva a mi de fer-ho.

Els meus acompanyants van per la seva tasca i jo em presento al company Calverons, cap de la quarta centúria, per a fer una informació d'aquest front.

El company Calverons, pacient, actiu, treballa perquè no manqui res a cap dels seus homes i si hi ha alguna deficiència es desvia per subsanar-la.

Va fent-se tard i arriba l'hora del canvi de guàrdia. Els nostres companys ací es relleven cada 24 hores i ha de fer-se forçosament de nit, degut a la proximitat de les nostres trinxeres a les dels feixistes. En molts llocs estan a 200 metres. Tan aprop, és molt perillós el fusell metralladora i la metralladora.

Anem a fer el rellevament. El company Calverons, com dic, recorre una a una les trinxeres i m'explica, demostrant-m'ho el treball formidable de fortificació de les nostres posicions. Digne treball d'aquests homes forts de la Quarta Centúria! Fusell en mà, aquests xicots esperen qual-sevol escomesa de l'enemic o l'hora definitiva de l'avanç a Osca. De quant en quant, ens engeguen alguns trets, que per la seva proximitat el xiular de les bales sembla que se't fiquen al cervell. Els nostres milicians contesten el paqueig enemic.

Retornem al Castell amb els companys Calverons i Rodrigo. Veiem una llum estranya entre unes mates. Ens despleguem i correm vers aquell lloc, i... res. Un petit focarret que el vent anava abrindant.

Ací, al castell, hi he trobat «Els Tigres». Estan instal·lats al que era el cor de l'església. Us imagineu els nostres tigres actuant com una escolania?... Ells, forts, valents... El seu delegat, en «Lau» de ca l'Umbert, tan estimat de les treballadores; En Guàrdia, en Llobet, tots tan fornits, instal·lats al cor d'una església!... Els companys Carreres, Pujol i Oliveres m'acompanyen per aquest ex-feude de Loreto i van donant-me detalls de tot.

En els altars hi ha instal·lades diferents

penyes de companys. Entre ells els «Pechos de Hierro», amb el seu delegat Jaume Valls, la cara del qual contrasta amb el sant Genís que presideix. També hi ha en aquest castell la 8.ª centúria Ascaso.

Saludo el company italià Emili Estraferrini, una de les figures més destacades d'aquest front i de qui ja va parlar el company Bosch, qui em fa elogis del nostre company Serres.

Ja clareja... Amb el company Calverons anem al cementiri d'Osca. El meu company m'ensenya el lloc on els feixistes afusellaren 150 treballadors. Diposito una petita dedicatòria damunt la tomba de Fermín Galan i García Hernández en nom de la ciutat de Granollers, de la Tercera Centúria i de LA GRALLA.

Ací hi ha companys d'Ascaso i Aguiluchos. Entre ells cerco al company Fitó. El trobem escrivint, somrient, al peu dels nínxols on tenen les seves habitacions. Nínxols buits amb espitlleres que serveixen per a parapatar-se i desaparar sobre l'enemic.

Hi ha una part de cementiri ensorrat degut al bombardeig dels feixistes. Veig un Crist espellocat per ells, que fa una ganyota que és tot un poema. És l'expressió característica del carreter al qui se li encalla el carro.

Dintre dels nínxols i d'alguns panteons buits hi dormen alguns companys. No obstant, es guarda un absolut respecte amb tot allà on reposen restes humanes.

S'obre un panteó i en surten uns companys que es pentinen. Hi tenen la barberia. D'un nínxol en surten uns peus; un company els estira i se sent un fort «No m'emprenyeu!» Si la guerra no fos una cosa tan seriosa; si no estessim segurs que a cada instant ens estem jugant la vida, em creuria que veig una representació del «Tenorio». Però, no... Els trets dels uns i dels altres ens farien donar compte de la realitat.

Tornem a Malatesta. Estan a punt de sortir els camions de Granollers cap a la nostra ciutat i no puc entretenir-me més amb aquests companys de la Quarta Centúria, que han actuat com el qui més en aquest front i que diàriament estan lluitant a pocs metres de les forces enemigues. Algun d'ells m'ha fet donar compte que la meua primera informació havia canviat l'actuació de la nostra segona centúria amb la de la quarta. Fou degut a que, trobant-me jo al front d'Almudèvar, varen informar-me malament. Cal tenir en compte que jo no actuo de periodista, sinó de simple milícia i que junt amb els companys de la primera i tercera centúries, estem lluitant en un altre front i també prop de l'enemic.

Ens acomiadem dels companys de la quarta, desitjant-nos sort mutuament, i també d'aquest company Calverons, que decidit, serè i valent, davant dels seus homes ha demostrat que no tem a res ni a ningú, i torno entre els «meus» a Almudèvar, on semblen domadors de muntanyes i els companys Ferrés i Peicasat em mouren un escàndol.

Andreu FUSTER

Front d'Osca, 5-11-36

LA VIDA AL FRONT

Trinxera del grup Fuster Faig

Un refugi a la posició Hernández

Grup de la centúria comandada per Faig

Els nostres milicians a la posició Faig

Fot. Merino